

Tudi sami moramo postati subjekt političnega dogajanja

Komisija za ustavne zadeve senatne zbornice bi morala danes (sreda, 18. januarja) začeti z razpravo o zakonskih predlogih za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji. Kot znano, je svoj predlog prvi bil vložil senator Tridentinsko - tirolske ljudske stranke Fontanari, ki je v resnici posredoval senatu zakonski predlog Slovenske skupnosti, svoj predlog je brž nato vložila komunistična senatorka Jelka Grbec (podpisalo ga je še nekaj komunističnih senatorjev). Do tega trenutka pa ne vemo, če so svoj predlog vložili socialistični senatorji, takšna predložitev pa je bila napovedana. Demokristjanski senatorji zakonskega predloga niso vložili, tako da je predlog te stranke do zdaj prisoten le v poslanski zbornici.

Kot smo zvedeli, se na ravni vlade nadaljujejo prizadevanja za izoblikovanje zakonskega osnutka o zaščiti slovenske narodne manjšine. Sestavo vladnega osnutka je nedolgo tega napovedal minister za odnose z deželami Romita in jo je na rimskem srečanju s predsednikom slovenske vlade Zemljaričem potrdil podtajnik v zunanjem ministrstvu Fioret. Tudi predsednik deželne vlade Furlanije Julijske krajine Comelli je pred dnevi na obisku v Zagrebu svojem gostitelju, predsedniku hrvaške vlade Markoviču zagotovil, da osrednja rimska vlada sestavlja besedilo zakonskih norm, ki se tičejo zaščite Slovencev v Italiji.

V zvezi s to problematiko je bila vsekakor pozitivna pobuda deželnega tajništva KPI v Furlaniji - Julijski krajini, naj se o vprašanju sožitja med Slovenci in Italijani razpravlja za okroglo mizo. Ta je bila v nedeljo, 15. t.m., v tržaškem auditoriju. Pogovora so se udeležili predsednik komunistične senatne skupine Gerardo Chiara-

monte, deželni tajnik KPI v Furlaniji Julijski krajini Rossetti, deželni tajnik socialistične stranke, poslanec De Carli, časnikarja Botteri in Ceschia ter prof. Darko Bratina, ravnatelj SLORI-ja v Trstu. Prvi je bil nekaj časa tajnik krščanske demokracije v Trstu ter več let ravnatelj deželnega sedeža RAI v Trstu, drugi pa je bil do pred nekaj dnevi glavni urednik tržaškega dnevnika »Il Piccolo«, še prej pa demokristjanski občinski odbornik v Trstu in nato tajnik Vsedržavnega združenja italijanskih časnikarjev.

Zanimivo in za nas silno pomembno je, kako so se vsi govorniki za okroglo mizo strinjali, da je treba v sedanji zakonodajni dobi izglasovati v parlamentu zaščitne norme za slovensko narodno manjšino. Kar zadeva vsebino zaščitnih norm, pa je po našem zanimiva trditev poslanca De Carlia (ta je bil dolgo let podpredsednik deželne vlade Furlanije Julijske krajine), da bo njegova stranka lahko dosegla sporazum s komunistično partijo, a da bodo težave z

demokristjani. Pri tem je gotovo mislil na stališča, ki jih ta stranka zavzema do vprašanja zaščite Slovencev v videmski pokrajini, zlasti v Benečiji. Kakšna naj bi bila po mnenju demokristjanov ta zaščita, zelo jasno izhaja iz govora, ki ga je imel 8. t.m. na Dnevu emigranta v Čedadu deželni odbornik, demokristjan Romano Specogna. Ta je v bistvu dejal, da je treba Benečane sicer zaščititi, a da nimajo nič skupnega z ostalimi Slovenci v deželi.

Tako iz govora Romana Specogne kot tudi iz izvajanj nekaterih govornikov v tržaškem auditoriju moremo sklepati, da bitka za izoblikovanje pravične in primerne vsebine zakonskih norm za Slovence v Italiji nikakor ne bo lahko. Zato Slovenci ne smejo čakati križem rok na potek te bitke, temveč si morajo odločno in vztrajno prizadevati, da postanejo tudi sami subjekt dogajanja. V ta namen je treba seveda predvsem okrepiti našo enotnost, kar naj pride jasno do izraza navzven, tako da ne bo nihče mogel računati na kako izigravanje.

Se bo v Stockholmu začela nova faza popuščanja napetosti?

V središču pozornosti svetovne javnosti je te dni konferenca o razorožitvi v Evropi, ki se je začela v torek, 17. t.m., v švedski prestolnici Stockholmu. Prisotni so zastopniki vseh evropskih držav, razen Albanije, ter predstavniki Združenih držav Amerike in Kanade. Konferenca se navezuje na zasedanje istih držav v Madridu, kjer so razpravljali o varnosti in sodelovanju v Evropi, kar je spet posledica sporazumov, doseženih leta 1975 v Helsinkih.

Prvi del konference je v celoti posvečen določitvi natančnega predmeta razprave, pri čemer je znano, da obstajajo različna stališča med udeleženci. Francija je že leta 1978 predlagala, naj bi bil predmet te konference vprašanje razorožitve na področju konvencionalnega orožja. To stališče zagovarjajo tudi ostale države zahodnega tabora. Sovjetska zveza pa bo verjetno zahtevala, naj se razgovori tičejo tudi vprašanja jedrske razorožitve. Če bo Sovjetska zveza pri tem vztrajala, bo to pomenilo, da so zanjo ženevska pogajanja dokončno postala stvar preteklosti.

Medtem ko pišemo, že poznamo vsebinsko govora, ki ga je na konferenci imel ameriški zunanji minister George Shultz, kot so tudi znana izvajanja ameriškega predsednika Reagana. Oba v bistvu trdita, da so Združene države pripravljene nadaljevati dialog s Sovjetsko zvezo. Zaenkrat pa je ta pripravljalnost prišla do izraza predvsem v manj ostrih besednih izvajanjih, medtem ko se osnovna stališča ZDA niso v ničemer spremenila. Pri tem pa velja

Novo razočaranje za koroške Slovence

Na Koroškem je bilo že dalj časa v središču javne pozornosti vprašanje novega nadzornika za manjšinsko šolstvo. Lanskega 1. avgusta je bil začasno imenovan na to mesto Franc Wiegeler, Ziljan slovenskega porekla, a brez čvrste narodne zavesti, ki ni užival in ne uživa zaupanja obeh slovenskih krovnih organizacij, tako Narodnega sveta koroških Slovencev kot Zveze slovenskih organizacij, ima pa podporo avstrijskih socialistov. Predstavniki koroških

Slovencev so predlagali druge, zanje ustrežnejše kandidate in so v lanski jeseni nastopili s svojimi predlogi tudi pri zveznem ministru za šolstvo dr. Helmutu Zilku. Ta jim je tedaj obljubil, da bo njihove zahteve upošteval in da jih bo vsekakor pred dokončno odločitvijo še enkrat povabil na razgovor.

V prvih dneh tega meseca pa je ministrstvo mimo vseh obljub objavilo, da je

■ dalje na 8. strani

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 22. januarja, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Dvojčici«; 11.00 Melodije od včeraj in danes — za jutri; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditvev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 23. januarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Sedma stopnja sreče; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Wolfgang Amadeus Mozart: Figarova svatba (prvo dejanje); 11.30 Literarni listi; 12.00 Slovenski umetniki na Montmartru; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Jaroslav Hašek: »Dobri vojak Švejk v prvi svetovni vojni«; 14.35 Jugoslovanska diskoteka; 15.00 »Ko trkam na nebesna vrata...«; 15.30 Evergreeni; 16.00 Prigode navadnega vojaka; 16.15 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zagrebški madrigalisti; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 24. januarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Slovensko učiteljstvo pod fašizmom; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Wolfgang Amadeus Mozart: Figarova svatba (drugo dejanje); 11.30 Literarni listi; 12.00 Alenka Goljevšček: Mit in slovenska ljudska pesem; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Naš pravični telefon«; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Od Milj do Devina; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Klavirski duo Silvio Donati - Aleksander Rojc; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 25. januarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Wolfgang Amadeus Mozart: Figarova svatba (tretje in četrto dejanje); 11.35 Literarni listi; 12.00 Iz noči življenje se poraja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov v Kulturnem domu v Trstu 27. novembra lani; 13.40 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Jaroslav Hašek: »Dobri vojak Švejk v prvi svetovni vojni«; 15.00 Diskorama; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinistka Fern Raškovič in pianist Arh Valdma; 18.00 Okostnjak v omari; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 26. januarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 Zdravniški nasveti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »To je pa laži!«; 16.00 Na goriškem valu; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Ženski zbor »Bela Bartók« iz Miskolca na Madžarskem; 18.00 Četrtekova srečanja: Dosje Kopriivišče; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 27. januarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Jaroslav Hašek: »Dobri vojak Švejk v prvi svetovni vojni«; 14.35 Od ekrana do ekrana; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Pianistka Adriana Montanari; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 28. januarja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Klarinetist Lino Urdan, flautist Giorgio Marcosi, violinista Alfredo Marcosig in Fabio Frank, violončelist Ennio Cossoval in Goriški komorni orkester; 11.10 Mešani zbor »Slovenec« iz Boršta; 11.30 Beležka; 12.00 Glas od Režije; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Zakajček in Vseved«; 14.30 Naš dobri stari radio; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester Raidotelevizije Ljubljana; 18.00 Portreti naših igralcev: Štefka Drolčeva; 19.00 Radijski dnevnik.

Iz naše preteklosti

V obrambo pravice

Odbor političnega društva »Edinosti« v Gorici je razpravljal na svoji seji o gonji proti goriškemu knezonadškofu in sklenil nastopno izjavo, ki se glasi:

»Resolucije raznih političnih in nepolitičnih skupin proti goriškemu knezonadškofu nalagajo goriškim Slovincem sveto dolžnost, da zavzamejo kot večina katoliških vernikov v tej nadškofiji do nastalega spora jasno in določno stališče.

Kot tolmač mišljenja našega ljudstva podaja zatorej podpisani odbor nastopno izjavo:

1. Boj proti goriškemu knezu in nadškofu dr. Francišku Sedeju se je začel izključno radi tega, ker je Slovenec, ker je torej član ljudstva, ki tvori v nadškofiji večino.

2. Napade na knezonadškofa smatra naša javnost za očitno žalitev slovenskega ljudstva in vseh katoličanov v nadškofiji.

3. Boj proti sivolasemu vladiki je v očeh našega ljudstva poskus zlorabljanja Cerkev v politične namene; Cerkev naj bi postala orodje nacionalistične borbe proti našemu narodu.

4. Verno italijansko prebivalstvo take poskuse odločno obsoja, ker stoji na stališču, da je Cerkev vzgojiteljica in mati vseh narodov.

5. Slovensko in furlansko ljudstvo se zaveda, da je v nevarnosti svoboda in neodvisnost Cerkev, zakaj nedopustno je, da bi škofo Katoliške cerkve nastavljal in odstavljale politične stranke.

6. Knezonadškofa dr. Sedeja se oklepa z ljubeznijo verno ljudstvo vse dežele brez razlike jezika. V dokaz naj služijo navdušeni sprejemi, ki jih je priredilo nadškofu ljudstvo v Furlaniji in v slovenskem delu dežele.

7. Prvo in odločno besedo v Cerkvi imej poleg cerkvenih oblastev verno ljudstvo, nikdar in pod nobenim pogojem pa ne ljudje, ki so Cerkvi tuji ali jo celo sovražijo.

8. Slovensko ljudstvo je trdno uverjeno, da se bodo ob volji glavarja Katoliške cerkve Pija XI razbili vsi poskusi nasprotnikov in bo končno zmagala pravica.

Odbor političnega društva
»Edinosti« v Gorici.

Goriška straža, 10. januarja 1924

Kot so verjetno naši bralci že sami ugotovili, smo z današnjo številko uvedli občasno rubriko

»Iz naše preteklosti«, v kateri smo se odločili objavljati krajše članke ali odlomke iz primorskega časopisa pred 60 leti, torej iz leta 1924. Ta čas se nam zdi še posebej značilen, saj je fašizem krepko zaostрил raznarodovalno politiko do slovenske in hrvaške manjšine v Italiji. Poleg tega je bilo to leto parlamentarnih volitev na osnovi novega krivičnega volilnega zakona, ki je zagotavljal prednost vladni fašistični stranki, pripomogel pa je tudi k temu, da se je zastopstvo Slovencev in Hrvatov v rimskem parlamentu, izvoljenih na narodni listi, zmanjšalo od 5 na 2 poslanca (dr. Josip Wilfan in dr. Engelbert Besednjak, še en Slovenec, in sicer Josip Srebrnič, je bil leta 1924 izvoljen na komunistični listi). Buren predvolilni boj je seveda odmeval tudi v slovenskih listih, zlasti v Istri je volilna kampanja po krivdi fašističnih škvadristov dobila razsežnosti političnega nasilja. Kot prvega iz te serije ponatiskujemo sporočilo odbora političnega društva v Gorici, objavljeno v Goriški straži dne 10. januarja 1924, v zvezi z gonjo proti tedanjemu goriškemu nadškofu dr. Francišku B. Sedeju.

Ponatiskovanje takih in podobnih člankov pa ima seveda tudi določen aktualen prizvok, saj tako postaja še bolj jasno, da se nekateri krogi iz zgodovine niso dosti naučili in v svojem boju proti pravicam slovenske manjšine v Italiji tudi danes uporabljajo podobna sredstva kot njihovi idejni predhodniki pred nekaj desetletji.

Uredništvo

—O—

EVROPSKI PARLAMENT
IN JUGOSLAVIJA

Pred dnevi je prispela v Strassburg delegacija jugoslovanske zvezne skupščine, ki je bila tri dni gost evropskega parlamenta. Jugoslovanska delegacija je imela pogovore s parlamentarnim odborom za odnose z Jugoslavijo in se je sestala z nekaterimi vodilnimi osebnostmi evropskih ustanov. V razgovorih med delegacijama obeh parlamentov so proučili predvsem gospodarsko sodelovanje med državami Evropske gospodarske skupnosti in Jugoslavijo. Jugoslavija je sicer nekoliko zmanjšala primanjkljaj trgovinske bilance, vendar je primanjkljaj še vedno zelo občuten.

Se bo v Stockholmu začela...

■ nadaljevanje s 1. strani

kljub vsemu poudariti, da sta tako Reagan kot Schultz naglasila, da sporazum o jedrski razorožitvi dejansko nima alternative, čeprav je jasno, da se niti Združene države niti Sovjetska zveza ne bodo odpovedale lastnim »filozofijam« na področju družbenega dogajanja in kar zadeva področje svetovne politike.

Izvajanj sovjetskega zunanjega ministra Gromika na konferenci še ne poznamo, ko to pišemo, vendar lahko sklepamo, da bo ponovil to, kar so te dni poudarjali glavni sovjetski listi in na kar so opozarjali predstavniki vzhodne Nemčije in Češkoslovaške. Tako sovjetski listi kot predstavniki omenjenih držav so ostro grajali predvsem ameriško vlado, češ da je odgovorna za zaostrovanje odnosov med velesilama v zad-

njih letih, kar naj bi med drugim pokazalo dejstvo, da je dala namestiti nove jedrske rakete v Evropi, ko so bila še v teku pogajanja v Ženevi. Sovjetska zveza pa se bo morala sprijazniti z dejstvom, da bo po vsej verjetnosti Reagan ponovno izvoljen za ameriškega predsednika, kar pomeni, da ni mogoče pričakovati bistvenih sprememb in novosti v bodočih ameriških stališčih, kar zadeva odnose med velesilama.

Zanimivo je, da je v okviru te konference zelo aktiven Vatikan, katerega diplomatski predstavnik je baje prejel od samega papeža navodilo, naj odločno posreduje med velesilama, da se vzpostavi odnos medsebojnega zaupanja, brez katerega so vse konference, pa naj trajajo še tako dolgo, mlatenje prazne slame, kot bi rekli s preprostimi slovenskimi besedami.

Pisma uredništvu:

Spoštovani g. urednik,

prosim, da izrazite piscu članka »Vera in narodnost ob fašističnih mazaških akcijah«, podpisane M.T., pristržno zahvalo v mojem imenu. Vsebina članka potrjuje staro resnico, ki pa je zmeraj veljavna.

Rad pa bi opozoril, da se mazaška akcija tokrat ni omejila na Trst. Segla je tudi v našo dolino, saj se na križišču Ovčja vas - Ukve - Trbiž lahko bere sledeči napis v velikih rdečih črkah: Scan-na razza slava (iztrebi slovansko raso).

Gre za nov izraz nestrpnosti in sovraštva, ki sega daleč v preteklost, kar dokazuje, da se ni mnogo spremenilo in da moramo tudi Slovenci v Kanalski dolini računati na nadaljnje podobne barbarske akcije. To omenjam, ker se mi zdi, da bi morala biti o dogajanju pri nas obveščena širša javnost.

Lep pozdrav

Simon Preschern, Trbiž

—O—

DIJAKI IN ŠOLNIKI O GLOBALNI ZAŠČITI

Pravkar smo odprli duri novemu letu, za nami pa je ostalo še mnogo nerešenih problemov. Slovenci bomo težko pozabili na nesramno gonjo proti dvojezičnosti, ki so jo ob koncu lanskega leta fašisti sprožili v Trstu in okolici. Slovenski dijaki smo na to izzivanje odgovorili popolnoma kulturno, kar je za nas Slovence že tradicija. Na slovenskih višjih srednjih šolah v Trstu je tako prišlo do pobude, naj bi se dijaki čimbolj neposredno seznanili s pravim položajem slovenske narodne skupnosti v Italiji in z zakonskimi predlogi za njeno globalno zaščito. S tem v zvezi je četrti razred državnega učiteljskega »Anton Martin Slomšek« s pomočjo prof. Sama Pahorja pripravil razmoženino, v kateri so na kratko prikazani zakonski predlogi, ki so bili vloženi v parlamentu. Skupina dijakinj je tako obiskala nekatere višje slovenske srednje šole ter prebrala dijakom in profesorjem poročilo, ki so ga bile odlično pripravile.

Predavanje je popolnoma uspelo in zanimanje za to problematiko je bilo živo pri vseh poslušalcih. Nasprotno pa ni zadovoljilo srečanje z italijanskimi dijaki, ki so ga organizirale prav tako slovenske dijakinje z učiteljskega. Udeležba je namreč bila zelo skromna. Iz tega bi morda lahko sklepali, da je večini italijanskih dijakov malo mar za plodno sožitje med obema narodoma. Slovenski dijaki pa smo vendarle dokazali, da nam je za kulturno in omikano sožitje, kar smo pokazali na dostojen način.

Fabio Pahor

Otroci in telovadba

Vprašanje otrokovega razvoja v predšolski dobi je zelo važno. Stalno je predmet živahnih razprav med znanstveniki, ki se zanimajo za psihofizično rast otroka. Po mojem bi se starši morali stalno zanimati za vsebino teh razprav, saj so prvi in neposredno odgovorni za vzgojo svojih otrok. Nepoznavanje podrobnosti, ki so v zvezi s temi problemi, lahko v nekaterih primerih spravi v dvome in težave prav starše, ki se sprašujejo, kaj je za otroka dobro in kaj ni. Oglejmo si zato važno obdobje otrokove rasti, ki gre od 3. do 6. leta starosti.

Najprej se moramo zavedati, da se začenja otrok med tretjim in šestim letom starosti popolnejše telesno razvijati. Telo se namreč zdaljša, postane vitkejša in zgubi tisto debelušasto podobo, ki je bila značilna za prva leta življenja. Sprememba je odvisna predvsem od dejstva, da se otrok stalno in veliko giblje; to pa je dobro. Na žalost pa vsi otroci nimajo možnosti, da bi se dovolj gibali, ker so morda ujeti med hišne zidove, ali pa ker nimajo dovolj igrišč in zelenic. To sta zelo aktualna problema, ki sta prisotna predvsem v mestih.

Pomanjkanje gibanja pa lahko nadomestimo z vpisom v športno šolo, ali tako da otroka usmerimo v kak šport, ki pa ga ne smemo smatrati za tekmovalno dejavnost, ampak mora za enkrat ostati na ravni igre. Telovadba in šport sta priporočljiva v tej starosti le v mejah, ki od otroka ne zahtevajo prevelikih naporov, saj to izredno škodi njegovemu telesu, kot tudi psihi.

V tem obdobju je lahko otrokovo telo podvrženo pojavom slaborazvijenosti morfološkega značaja (paramorfizem), ki jo lahko povzročajo tudi posledice nesmotrne športne dejavnosti.

Ob teh pomislekih se torej starši lahko res sprašujejo, kaj bi lahko otrok res delal, katere bi bile telesne dejavnosti, ki so najbolj primerne za zdravo in harmonično rast? Kateri športi so glede na starost in otrokove sposobnosti najprimernejši? Resnici na ljubo lahko rečemo, da ne obstaja športna panoga, ki bi jo lahko imeli za primerno in bi jo svetovali kot res-

no in stalno udejstvovanje otroka treh, štirih ali petih let.

Starost otroku sicer že dovoljuje, da se lahko udejstvuje skoraj na vseh področjih, toda v nobenem primeru ne more imeti vidnejših uspehov. Otroku sicer ima veliko dobre volje in veliko motoričnih sposobnosti, a še malo razvito mišičevje in majhna vzdržljivost ob daljšem naporu. Zato otroku te starosti koristijo gibanje na čistem zraku, zelenje, sonce, igranje. Popolnoma zgrešeno je vpisati te malčke npr. v vežbališča juda, karateja ali na smučarski tečaj, to vsaj dokler nimajo 6, 7 let.

Kot sem že omenil, udejstvovanje v nekaterih športnih panogah, ki so preveč zahtevne za otroka, lahko povzročijo ali vsaj omogočijo nastajanje paramorfizmov (slabiorazvijenosti, skolioza, kifoza, krilate lopatice, varizem in valgizem kolen). To so pojavi, ki se lahko v starejših letih sprevržejo v prave deformacije, če jih pravočasno ne zdravimo in popravimo!

Na žalost se problem paramorfizma ne ustavi v teh letih, ampak se nadaljuje v šolskem obdobju, ko šolske torbe, slaba drža, ki jo zakrivajo previsoke klopi ali prenizki stoli, pripomorejo, da se poveča nevarnost, da pride do teh komplikacij na okostju in mišičevju. Zato je priporočljivo, da učitelj telesne vzgoje v šolskem obdobju, ali vadiatelj v predšolskem obdobju, nemudoma opozori starše na morebitne slabiorazvijenosti, ker imata najboljše pogoje, da opazujeta otroke in njihovo rast.

Za to starostno dobo bi lahko označili kot primernejše športe plavanje in osnovno telovadbo. Trdimo namreč, da glede na harmonično rabo mišičevja poznamo le nekaj popolnih in uravnovešenih športov, ker pri njih ne pride do prevladujoče uporabe enega uda ali ene polovice telesa. Z razliko npr. od tenisa ali sabljanja, ki zahtevata večjo dejavnost prav z enim delom telesa.

Spodbujajte in pojmujejte zato šport predvsem kot zabavo in igro. Kmalu boste opazili, da bo ta telesna dejavnost otroku koristila v vseh smislih in bo rasel normalno, po razvojnih stopnjah, a predvsem zdrav in krepak, in to je prav tisto, kar ste si kot starši postavili za cilj.

SILVIO MASCIA

Diplomiranec Državnega inštituta
za telesno vzgojo v Cagliariju

—O—

SEMINAR ZA ITALIJANSKE ŠOLNIKE

70 italijanskih šolnikov iz Istre in z Reke se udeležuje 20. seminarja za italijanske šolnike v Jugoslaviji. Enotedensko pobudo prirejata, kot je običaj, tržaška Ljudska univerza in pa Unija Italijanov z Istre in Reke. Ta organizacija praznuje letos 40-letnico. Oba jubileja mislijo v kratkem proslaviti v Rimu. Med slovesnostjo so spregovorili profesor Mayer, predsednik Unije Sau in svetovalec za italijanske šole na Hrvaškem Stepčič. Prvo predavanje je bilo posvečeno slikarju Raffaellu.

Slovenija znova odkriva Plečnika

Po dobrih 30 letih Slovenija znova odkriva slovenskega pesnika v arhitekturi Jožeta Plečnika. Ta ugotovitev je prišla v polnem do izraza na zadnjem večeru v Slovenskem klubu v Trstu, na katerem so o Plečniku spregovorili prof. Marko Pozzetto, umetnostni zgodovinar Vojteh Ravnikar in ljubljanski arhitekti Janez Koželj, Dušan Blaganje, Damjan Prelovšek in Damjan Gale. Slovenija se je dejansko znova pričela zanimati za Plečnika, potem ko so se v tujini vedno pogosteje pojavljali članki o njegovem delu. Toda še dalje je Plečnik bolj poznan v tujini kot doma, saj so analize o Plečnikovi Ljubljani izdelali v Münchnu, simpozij o njegovem delu je bil v Benetkah, v Berlinu pa pripravljajo nje-

govo razstavo. Predavatelji so tudi skušali odgovoriti na vprašanje, zakaj Plečnik v Sloveniji ne zavzema mesta, ki mu pripada. Sem spadajo poleg političnih pomislekov generacijske razlike, tako da se šele novejša generacija slovenskih arhitektov znova spoznava v Plečnikovi umetnosti.

In vendar je Plečnikova arhitektura sila moderna, obenem pa tudi zgodovinska, je ugotovil prof. Pozzetto. Plečnik je gradil za človeka, medtem ko je sodobna arhitektura skoraj pozabila na posameznika, ki ga ima zgolj za številko in ne več za polnega človeka. Obenem pa je Plečnikova zasluga, če Ljubljana iz arhitektonskega vidika ni provincialno mesto, pač pa eno najzanimivejših središč Evrope.

35 let duhovske zveze

35 let dela Duhovske zveze v Trstu, izpolnjene naloge, odprta vprašanja in nerešeni problemi — o tem sta 16. t.m. v Društvu izobražencev govorila škofov vikar dr. Škerl in tajnik Zveze Jakomin. Škofov vikar je uvodoma dejal, da je Duhovska zveza naslednica zbora svečnikov sv. Pavla, ki je v naših krajih nastal leta 1899 in bil obnovljen kot stanovsko društvo slovenskih in hrvaških duhovnikov leta 1920 na pobudo Virgila Ščeka. Zbor je deloval kot prava organizacija v boju proti fašizmu in za zaščito slovenske in hrvaške manjšine, vse dokler je lahko računal na zaslombo pri škofu Sedeju. Imel je tudi lastni list, ki pa je bil ukinjen leta 1928, kmalu zatem pa je bila tudi zveza prisiljena k razpusu. Šček jo je skušal obnoviti že leta 1945, toda pobudo so preprečile nove meje.

Leta 1947 je bila v Trstu ustanovljena Duhovska zveza, v katero so včlanjeni vsi slovenski duhovniki. Kot je nato povedal Dušan Jakomin, deluje v tržaški škofiji 27 slovenskih duhovnikov, od teh 18 v okolici in 9 v mestu. Občutiti je predvsem pomanjkanje poklicev, saj je bila pri nas zadnja nova maša leta 1963, ko je bil posvečen sedanji dekan Franc Vončina.

V daljši razpravi, ki je sledila, je bilo govora predvsem o očitkih, češ da so duhovniki preveč zaprti, da so pretirano zaposleni s kulturno dejavnostjo, še več pa o predlogih, ki naj bi jih pripravili slovenski člani pastoralnega sveta.

—o—

KONCERTA V ŠKEDNJU IN NABREŽINI

V Škedenju in Nabrežini so v nedeljo, 15. t.m., domači pevski zbori pripravili nekako simbolično slovo od Božiča z dvema uspelima koncertoma božičnih pesmi. Na škedenjskem koncertu, ki ga je delno oddajala tudi slovenska tržaška radijska postaja, je sodeloval domači mešani zbor, ženski cerkveni zbor iz Boljunca ter deklški in mešani zbor iz Mačkolj. Duhovno misel je podal Dušan Jakomin.

V nabrežinski cerkvi pa je bila božičnica. Sodelovala sta domači cerkveni zbor in mladinski cerkveni zbor iz Štandreža, medtem ko je priložnostno spregovoril župnik Vojko Makuc.

Meblo in Jadran povsem zadovoljila

Prejšnjo soboto so odbojarske drugoligašice Mebla zaključile prvi del prvenstva, tako da imajo zdaj na razpolago tritedenski premor, in sicer do pričetka drugega dela prvenstva, ki bo pravzaprav odločal o napredovanju v A ligo. V tej skupini bosta poleg Mebla nastopala še stara znanca Nervesa in Mogliano, katerim se bodo pridružile še tri druge ekipe; samo tista šesterka, ki bo zasedla končno prvo mesto med temi šestimi ekipami, se bo uvrstila v A-2 ligo. Meblo je torej doslej izpolnil pričakovanja, saj se je kvalificiral v to skupino. V zadnjem kolu je gladko klonil pred skoraj nepremagljivo Nerveso, ki je spet dokazala, da lahko meri zelo visoko. Po poldruguri igre je Nervesa v soboto s 3:1 odpravila Meblo, ki pa je kljub porazu zadovoljil. Naša dekleta so dokazala, da lepa zmaga proti Albatrosu teden poprej ni bila le naključna. Igrala so z večjo sproščenostjo in tudi igra je bila učinkovitejša in bolj konstantna. Ta sproščenost je verjetno sad psihološke razbremenjenosti, kajti bila so že gotovo uvrščena v skupino za napredovanje in so torej lahko igrala brez skrbi za rezultat. Poleg tega pa so odbojkarice združene ekipe se-

daj že precej uigrane, kar daje vsekakor dobro upanje za nadaljnji zahtevnejši potek prvenstva.

Prejšnji teden pa ni zadovoljil samo Meblo, saj je tudi Jadran dosegel še eno lepo zmago, tokrat proti neposrednemu nasprotniku v boju za uvrstitev v play-off. Tudi zaradi ostalih zelo ugodnih izidov se je mesto Jadrana na lestvici bistveno izboljšalo, tako da Tržačani sedaj zao-stajajo le dve točki za četrtouvrščeno ekipo, ki ima pravico do nastopanja v play-offu. Jadranovci so pred številno publiko pokazali verjetno najzrelejšo igro v letošnjem prvenstvu. Občutek smo imeli, da so končno zaigrali tako, kot si novi trener Žagar želi. V obrambi so bili naravnost izredni in pravzaprav tu odločili srečanje v svojo korist. Vedno glede na igro v obrambi zasluži posebno pohvalo Robert Danev, ki je dokazal, da je njegova prisotnost odločujoča, če med tednom lahko trenira. Za Bana in Viteza ne bi več nizali pohval, saj sta ponovno bila neubranljiva strelca Jadraneve vrste. Posebno omembo zasluži še Klavdij Starc, ki je v zadnjih minutah sam branil vodstvo Jadrana proti napadalnemu nasprot-

dalje na 7. strani ■

Dve predstavi v KD v Trstu

Lutke vse bolj osvajajo dramsko gledališče. In prav na lutkah oziroma z lutkami je grajena komedija Marina Držiča Skopuh, ki jo bo v petek predstavilo v Kulturnem domu v Trstu gledališče Komedija iz Zagreba. S tem vsestransko zanimivim delom se vračajo v naše gledališče priljubljeni gostje, ki so nas v preteklih sezonah že osvojili z nepozabnimi deli, posebno še z Jalto, Jalto in Gubcem begom. V petek bodo pri nas gostovali v sklopu 13. Goriškega srečanja malih odrov, ki se prav te dni odvijajo v Novi Gorici, Gorici, Ljubljani in letos prvič tudi v Trstu.

Skopuha Marina Držiča, ki sta ga pripravila in režirala Zlatko Bourek in Joško Juvanovič, je zagrebško gledališče Komedija izvedlo prvič na Dubrovniških poletnih igrah. Predstava je že takrat očarala publiko predvsem s svojo nekonvencionalnostjo in z duhovitostjo gledališkega izražanja, z obilico domislic s katerimi sta Bourek in Juvanovič začinila to predstavo.

Glavni junaki te predstave pa so, kot smo že na začetku povedali, lutke. Iz bogate zakladnice azijskih lutkarskih tehnik je Zlatko Bourek izvlekel še eno: lutko z gibljivimi rokami in nogami, očmi in usti, ki jih giblje eden ali dva igralca z lahkimi, komaj opaznimi gibi rok.

Lutke, ko smo že pri njih, bodo nastopale tudi v najnovejši postavitvi Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, ki pripravlja, v režiji Jožeta Babiča, dramatisacijo Pregljeve novele Matkova Tina, ki jo je za naše gledališče pripravil pisatelj Tone Partljič. Premiera Vsem galjotom vile v vamp, tako je namreč Partljič naslovil odrsko postavitev, bo v Kulturnem domu v soboto, 21. januarja. Z njo se želi Slovensko stalno gledališče vključiti v niz proslav ob stoletnici rojstva velikega slovenskega pisatelja Ivana Preglja.

Vsem galjotom vile v vamp je živa predstava, polna domislic. O lutkah smo že spregovorili, pa naj povemo še to, da nas bodo naši igralci presenetili še s pesmijo in plesom. Tržaško gledališče si je torej izbralo za svojo odrsko postavitev zgodovinske povesti karseda zanimivo uprizoritev. Izbira je bila seveda načrtna, saj je predstava Vsem galjotom vile v vamp namenjena tudi, če ne predvsem, dijakom višjih in srednjih šol in kaj je bolj primerno kot prikazati mladi generaciji delček naše zgodovine, pretresljive dogodke nesrečnega kmečkega upora 1713, njegove krute posledice, trpljenje tolminskega ljudstva iz katerega odmeva neudušljiv klic po človeških pravicah.

Slovensko stalno gledališče

Nekaj zanimivosti o Repentabru

Pred kratkim nas je pot zanesla na Repentabor. Z griča je bil čudovit razgled in ko smo gledali proti severni strani, smo se ob pogledu na Tomaj spomnili na nekdanjega tamkajšnjega župnika Albina Kjundra, ki je med obdobjem, ko je živel v Tomaju, sestavil po raznih župnijskih kronikah, časopisih, zapisih, drugih ljudi in po pripovedovanju domačinov ciklostilirano brošuro, ki ji je dal naslov »Zgodovinski mozaik Primorske«.

Naj navedemo nekaj zanimivosti, ki jih je Kjuder zapisal o Repentabru.

»Repentabor je na skalnatem griču, ki ima od strani Cola in od Vrhovske strani podobo grebena. Morda zato je dobila repentabrsko cerkev ime »Na grebenih«, ka-

kor jo tržaški okoličani še danes imenujejo. Repentabor ali Repnji tabor se pravi morda zaradi rup in sten in skalnatih duplin. Primerjajmo Repnje na Kranjskem, Repno na Štajerskem, Replje in v Repljah na Koroškem, Repnjik na Češkem, in Repnič, Repin in Rzezan-Rypne in Rzepnikov v Galiciji in morda še drugod: povsod je ime kamenitega in pečinatega rupnega kraja. Morda v zvezi s keltsko besedo Rip ali nemško Riff (steza, kamen) kakor morda Rifenberg?

Tabor prihaja brez dvoma od starinskega tabora, ki je tu bil, še preden so cerkev zidali. Tod je šla že v rimskih časih

stara pot iz Trsta čez Kras v Vipavo in dalje v orik in Panonijo.

Repentabor obdaja trojni zid.

Dolnji zid, najspodnejši, ki pelje ob rebri dalje nad dolino Sedanic do Bolovca, ob sedanjem pokopališču nad Zajčjim dolom blizu do Cola in nazaj proti severu na Reber.

Drugi zid je malo više. Najbolj se ga pozna pri Guštinovi njivi »v Zaštelovni« in ako se gre od pokopališča gor pri spodnjem župnikovem vrtiču.

Tretji je pa vrh griča ob tabru.

Ko so na Tabru v župnikovi kleti kopali, so našli nekaj starinskega orožja. Eno broneno sulico so oddali v tržaški Starinski muzej.

Najstarejši napis na Repentabru je na

Ob 13. srečanju malih odrov

V soboto, 21. t.m., se bo na Goriškem končalo 13. srečanje malih odrov, ki je letos zadobilo širši mednarodni pomen, saj soupada s tretjim srečanjem gledališnikov delovne skupnosti Alpe-Jadran. Prvič so se gledališki delavci iz desetih dežel in republik, ki sestavljajo delovno skupnost, sestali pred dvema letoma v Vicenzi, saj je tedaj začasno predsedstvo Alpe-Jadran pripadalo deželi Veneto. Še istega leta je bilo drugo srečanje v Celovcu, kjer je padla zamisel, da bi med druge oblike sodelovanja vključili tudi poletni staž za mlade igralce v Benetkah. Predlagana je bila celo tema, in sicer italijanski »teatro dell'arte«. Toda pobuda je ostala le na papirju, saj so težave pri sodelovanju gledaliških hiš različnih jezikov in kulturnih stvarnosti objektivno velike. Vsekakor pa tudi od pristojnih političnih organov zaenkrat ni bilo čutiti občutenega pristopa, saj tudi pri sedanjem — tretjem srečanju — Furlanija-Juljska krajina, ki ima začasno predsedstvo delovne skupine Alpe-Jadran, ni uradno sodelovala.

Vse kaže torej, da pobuda sodelovanja tudi na gledališkem področju zaenkrat še ni zrela, morda pa tudi sami gledališčniki še niso dovolj zainteresirali tako politične sile kot tudi deželno odbornišтво za kulturo. Pozitivno noto pa predstavlja zanimanje krajevnih oblasti za tovrstne pobude zблиževanja kulturnih dejavnosti, saj

sta pri nedavnem srečanju uspešno sodelovali goriška in novogoriška občina. Če je torej tudi tokrat posvet potekal bolj na ravni gledališnikov, bi bilo za bodoče treba pomisliti na razširitev srečanja na tiste politične moči, ki so v upravah zadolženi za kulturno dejavnost. Le na ta način, ob sodelovanju vseh, si je moč zamišljati resnejše in konkretnije sodelovanje med gledališkimi hišami raznih dežel in republik v sklopu skupnosti Alpe-Jadran.

Posvet se torej bistveno ni premaknil s tirnic, ki so bile nakazane na prvih dveh srečanjih, pozitivno pa je, da se je razširilo Goriško srečanje malih odrov, saj so bile tokrat predstave na obeh straneh državne meje, kar pomeni, da je sodelovanje med obmejnima občinama tudi na kulturnem področju dokaj trdnjše. Predstave se bodo zvrstile do sobote ob sodelovanju gledaliških hiš iz Jugoslavije, Italije in Avstrije. V tekmovalnem delu je 13 del, ki jih ocenjuje razsodišče, v katerem so Vladimir Stamenkovič, Rudi Šeligo, Andrej Inkret, Alja Predan in Gradimir Gojer.

S. R.

Zaključila se je turneja komornega orkestra »L. Lipizer«

S koncertom dne 30. decembra lani v goriškem avditoriju se je zaključila turneja komornega orkestra »L. Lipizer« v sodelovanju z mladinskim orkestrom iz Trsta in izrednim nastopom japonske violinistke Takumi Kubota. Turneja je potekala v sklopu prireditev za ovrednotenje turističnih središč Furlanije - Juljske krajine.

Program je bil razdeljen na dva popolnoma ločena dela.

V prvem delu je Mladinski orkester iz Trsta v harmoničnem dialogu celotnega orkestra in »concertino« nekaj instrumentov (violine: Romolo Gessi, Demetrio Rabbito, Fabrizio Ficiur; čelo: Patrizia Punis, Peter Filipčič; klavičembal: Gigliola Maturo De Nicolo) izvajal koncert bo-

žične noči Corellija in Vivaldijev Koncert v D molu.

V drugem delu je orkester »M. Rodolfo Lipizer« v celotni postavi in pod vodstvom dirigenta Massima Parovela zaigral na način, ki je pravilno ovrednotil bodisi zahtevni orkestralni del, bodisi v polni luči dopustil izvajanje solistke.

Občutljiva, elegantna v svoji globoki, prefinjeni navidezni skromnosti, je japonska violinistka glasbeno izpopolnjena v elegantni in solidni šoli profesorja W. Schneiderrhanna, katerega posnema v popolnoma osebnih prijemih. Publika je stalno očarala s popolnim obvladanjem tehnike violine, še bolj pa z milino in točnostjo svojih izvedb. Nič manj ni ugajal mirni in globoki Bachov Koncert v E duru kakor živahni in briljantni odlomki iz Mozarta.

Izven programa, ker je občinstvo vztrajno zahtevalo dodatno izvedbo, je violinistka Kubota zaigrala Paganinijev kapric imenovan »Lov« in neko balado.

Ob koncu programa sta predsednik kulturnega združenja prof. Lorenzo Qualli in dr. Mario Brancati, deželni odbornik za turizem, šport in mladinske probleme, ki se izredno zanima za razširitev kulturno umetniškega udejstvovanja v naši deželi, podarila mladi japonski violinistki zlato gravuro goriškega gradu kot priznanje za njeno umetniško raven.

V nedeljo, 22. t.m., bo na sporedu koncert dua, ki ga sestavljata Simonetta PAGANI (flavta) in Maria Giulia SCUOR (klavir).

E. L.

Odpri so »Rozajanski dum«

Na Ravenci v Reziji so v nedeljo, 15. t.m., v Rozajanski kulturni hiši (poslopje je po strahotnem potresu leta 1976 podarila Rezijanom Socialistična republika Slovenija), uradno odprli rezijanski kulturni krožek »Rozajanski dum«. Poleg domačinov so bili na svečanosti prisotni predstavniki deželnih in pokrajinskih oblasti ter kulturnega in političnega življenja. Na svečanosti sta med drugimi spregovorila župan Sergio Di Lenardo in župnik iz Ravence Alfonzo Barazzutti. Pobudnik in predsednik krožka je Aldo Madotto, avtor knjige »Rezija in njeni prebivalci«.

Namen društva je ohraniti kulturno in etnično bogastvo Rezije in ovrednotiti jezik v vseh njegovih posebnostih, ohraniti osnovne rezijanske kulturne značilnosti, razširiti spoznavanje problemov doline in podpreti raziskave, ki zadevajo Rezijansko dolino kot tudi širjenje splošne sodobne kulture med prebivalci. V kulturnem delu sporeda so nastopili ženska skupina iz Solbice, Osojan in kraja V Bili, zbor Monte Canin, domači kantavtorji Rino in Giovanni Chinese ter Giovanni Di Lenardo. Domača pesnika Silvana Paletti in Renato Quaglia sta recitirala svoje še neobjavljene poezije.

vhodu nad malimi vrati, koder se pride s Cola v Tabor:

V leti 911 JE TABOR SIDAN V LETI 1750 JE CERKEV II. SIDANA. V LETU 1802 SO TE VRATA, SPRIZHA. / A. L. / (To je Anton Lazar iz Repna tedanji starešina in župan.)

Dokaz, da je cerkvica Matere božje že davno prej stala, je v stari listini iz leta 1316 v kapiteljskem arhivu v Trstu. Tedaj je cerkev že bila in tomajski obhodniki (kaplani), ki so iz Tomaja upravljali to podružnico, so po vaseh pobirali svojo plačo pod imenom kvartež, to je od vsakih 10 snopov grofove desetine po 2 snopa žita.

Zanimiv je grb nad zazidanim vhodom, nekdanji kaloni na vzhodni strani mežnarije. O tem grbu so pisali že leta 1869 na Dunaj, odkoder je baron Helfert lastno-

ročno odgovoril in odpisal, da ne ve zgotovno, čigavi bi ti grbi bili. Menil je, da sta združena dva grba izumrlih tržaških plemiških družin... Zdi se, da je grb na desni strani grb Devincev in sicer postavljen narobe, kar po Helfertu pomeni, da je rod izumrl. Devinci so bivali na svojem devinskem gradu od 1139-1399. Če je bil grb postavljen po njih smrti (narobe), bi se reklo, da je to iz leta 1400 po Krist.

Drugi vzdani grb je za cerkvijo za prezbiterijem in sicer v drugem desnem kotu proti Vrhovljam. Kaže, da bi bil grb grofov Walsee, in križ, ki je tam zraven, bi pomenil, da so tudi ti izumrli. Grofje Walsee so bili v Devinu od 1399 do 1472.

Prvotna cerkev Matere božje na Repentabru je morala biti zelo majhna. Legenda pripoveduje, da je neki ovčar imel prika-

zen lepe bele gospe, ki mu je naročila, naj si na Grebenu zida hišico. Ko jo je postavil, se mu je zdelo, da ni vredno tu v samotni sam živeti, pa je hišico zopet podr. Drugo jutro je videl, da je bilo ponoči zopet več sezidanega, kakor je on dan prej podr. To mu je dalo misliti na skrivnost in je zato mesto hišice »na grebenih« sezidal malo cerkvico; po neki notranji sili jo je zamislil v čast Matere božje.

Pisanje župnika Albina Kjudra se sicer še nadaljuje, toda o tem ob kaki drugi priložnosti. Dodamo naj še samo, da je Kjuder te podatke verjetno črpal iz zapisov dekana Matija Sile, ki mu je posredoval veliko zanimivih podatkov o Repentabru in Repencih.

M. T.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zaliv, štev. 1-4, 1984

Posebno pomemben se nam zdi zapis prof. Nade Pertot »Naša stiska ob jedrih«, v katerem se avtorica loteva žgočega vprašanja skupnih programskih jeder, ki naj bi jih uvedli v vse jugoslovanske obvezne šole. Loteva se ga z vidika profesorja slovenščine na slovenskih šolah v Italiji, z željo »da bi v naših šolah vzgajali kritične, osveščene in razgledane Slovence, ki bi se čutili blizu Slovincem onkraj meje, v šolah v Sloveniji pa mlade ljudi, ki bi se zavedali, da se na državni meji ne končuje tudi slovenski življenj«.

Ni potrebno posebno poudariti, kako daleč smo od uresničevanja resnično enotnega slovenskega kulturnega prostora v šolah tostran in onstran meje. Zgovorno je v tem smislu že dejstvo, da so učbeniki, ki jih uporabljajo v Sloveniji, iz različnih razlogov večkrat neustrezni za slovenske šole v Italiji, in to celo ko gre za poučevanje slovenskega jezika, književnost ali zgodovine. Kakšni so nekateri od teh razlogov, prof. Nada Pertot nakaže predvsem v drugem delu svojega zapisa, ki ga skoraj v celoti poobjavljamo na drugem mestu. V resnici so doslej učbeniki iz Slovenije bolj slabo upoštevanji raznolikost, ki opredeljuje slovenski narod kot celoto, prav zaradi tega pa so bili in so dokaj neučinkovito sredstvo za povezovanje celotnega slovenskega šolstva. Uvedba skupnih programskih jeder v jugoslovanskem šolstvu bi to stanje še poslabšalo. »Odpiranje v svet drugih jugoslovanskih narodov, pripominja prof. Pertot, bi bilo zanimivo tudi za nas, krčnje programa snovi iz slovenske stvarnosti in za

hodnega sveta ter kulturne tradicije, iz katere izhajamo, pa bi osiromašilo antologije v Sloveniji in hkrati zrahljalo vezi, ki jih hočemo in moramo ohranjati.«

Prof. Nada Pertot brez dvoma načena vprašanja, ki bi zaslužila kar največjo pozornost slovenskih šolnikov — in ne samo šolnikov — tostran in onstran meje. Je dozorel čas za njihovo odprto in odgovornejšo reševanje?

Novi zvezek Zaliva, ki ga je uredil Boris Pahor, objavlja še esej Viktorja Blažiča »Voditelj ali varuhi?«, ki je bil napisan že leta 1975 in ga

avtor doslej še ni mogel objaviti, nadaljevanje »Bevkovega dopisovanja z menoj« Ezia Martina, »Mladojaro slovensko gosposčino« Milana Lipovca, M. D.-jevo pripoved v pismih »Gastarbeiter zaradi krščanstva«, »Pesmi« in »Razmišljanje ob Odiseju ob jamboru« Marije Kostnapfel, Jasminkin drugi del trilogije »Magnetofonski trak« z naslovom »Odkod slutnja«, zadnji del spominov dr. Milana Starca »Borec brez orožja«, »Priložnostne zapiske« Borisa Pahorja, »Zaključni odgovor dr. Urbancu« Jošta Žabkarja, »Utrinke ob letošnji Dragi« mag. Lojzeta Dolinarja in nekaj narečnih izrekov naših prednikov, ki jih je zapisala Marija Mijot. V rubriki »Kaj pišejo drugi« so objavljeni odlomki iz eseja Franceta Bučaraja »Socializem in narodno vprašanje pri nas«, ki ga je ljubljanska Nova revija objavila lani v svoji 15-16 številki, ter prevod razmišljanja prof. Otorina Burellija, ki ga je objavil čedajski Dom **dalje na 8. strani ■**

Most, štev. 67-68, 1983

Gino Brazzoduro se je že večkrat lotil vprašanja narodnosti in sožitja med narodi, in to ob različnih priložnostih ter iz različnih zornih kotov, a vselej z rahločutno zavzetostjo in hkrati s svetovljansko odprtostjo, skratka s pretehtano uravnovešenostjo. V najnovejšem zvezku Mosta se na to temo vrača kar v dveh sestavkih: v razmišljanju »Samozavest za neko mesto«, ki je nastalo ob izidu knjige »Trst — obmejna identiteta« Angela Are in Claudia Magrisa (Trieste — Un'identità di frontiera, Einaudi, Turin, 1983), ter v razpravi »Kulturna in narodna zavest.«

Za Brazzadura je pravilen odnos do lastne narodnosti — in s tem seveda tudi do tuje narodnosti — bistveno povezan s pravo kulturnostjo,

s pravo človekostjo. Po eni strani Brazzoduro odklanja razne inačice puhlega »internacionalizma« ali abstraktnega »kozmpolitizma«, ki kratkovidno žrtvujejo življenjskosti posamičnega, drugačnega, raznoliklega na oltarju votle univerzalnosti. Svoje razmišljanje o kulturni istovetnosti Trsta takole zaključuje: »Enkrat se bo treba podati na odprto morje in sprejeti resničnost problemov, kakršni so, treba se bo postaviti pred mnogoterost, ne da bi jo hoteli strniti v eno in ji vsiliti nadvlado ene absolutne vrednote: svoje. Cilj te kulture naj ne bo kaka najvišja "velika sinteza".«

Po drugi strani pa Brazzoduro odklanja vse inačice nacionalizma, ki nujno pomenijo kulturno in človeško zaprtost. V razpravi »Kultura in narodna zavest«, v kateri išče korenine italijanskega fašizma in sploh nacionalizma v prevladi konservativno - monarhistične nad ljudsko - republikansko komponento italijanskega Risorgimenta, Brazzoduro ugotavlja, da je največji greh, ki se skriva za nacionalizmom, nezmožnost odpreti se vrednotam, ki so različne od naših. Gre za »izrecno kulturni greh, iz katerega izhajajo vse ostale pogubne posledice. Vnaprej odklanjati dialog ter bati se soočenja z nekom je greh. Predvsem je greh, če izgubimo intelektualno radovednost, ki bi nas morala nagniti k novemu, drugačnemu, oddaljenemu, ki bi nas vodila preko vnaprej začrtanih mej, da bi dobili zdravo vročično željo po spoznavanju, naravno potrebo po dopolnitvi, željo po novih izkušnjah brez predsodkov, po neprestanem preverjanju lastnih stališč.«

Taka razmišljanja so seveda vedno aktualna v našem obmejnem in tudi sicer narodnostno raznolikem prostoru. Toliko bolj pa so aktualna v sedanjem času, ko je italijanski nacionalizem spet dvignil glavo ob napovedi parlamentarne razprave o zakonu za globalno zaščito slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Poleg omenjenih sestavkov Gino Brazzoduro objavlja v zadnjem zvezku Mosta še nekaj svojih pesmi ter oceno knjige »La finzione di Maria« Fulvia Tomizze. V reviji objavljajo še Alenka Goljevšek prvi del razprave »Mit v slovenski ljudski pesmi«, Ivan Mrak tragedijo »Veliki duhovnik Kaifa« v italijanskem prevodu, Toussaint Hočevar (v slovenščini in angleščini) razpravo »Jezikovne manjšine v Jugoslaviji in zamejstvu z gospodarskega vidika«, Taras Kermauner drugi del razmišljanja »Evropski socializem in jugoslovanski komunizem«, Aleš Lokar pa (samo v slovenščini) zapis »Zakaj ni šel Jadran v B ligo?«

Nada Pertot

O vprašanju učbenikov

»NAŠA STISKA OB JEDRIH«
ZALIV, štev. 1-4, 1983

»Sole v Sloveniji so naš vzor in nam zgledovanja po njih nihče ne brani. Posrednik življenja v osrednjih slovenskih šolah pa so za nas seveda predvsem šolske knjige. Po njih lahko segamo, kot se nam zdi, jih uvajamo v razrede ali pa jih imamo kot pomožne knjige.

Programi oz. programska jedra v osrednjih slovenskih šolah pa so že sedaj marsikdaj navzkriž z našimi težnjami ter možnostmi, ki nam jih nudi zakonodaja, in željami, da bi nas v celotnem slovenskem prostoru čutili kot svoje. Prav gotovo bi si želeli kritičnejših in manj poenostavljenih zgodovinskih učbenikov ter slovenskih antologij, ki bi zaobjemale ves slovenski kulturni prostor.

Pa se omejimo zgolj na bežno primerjavo med učbeniki (in tako posredno tudi v programskih jedrih) za materinščino v Italiji in Sloveniji.

Vsebinsko pisanim italijanskim knjigam stoje nasproti do skrajnosti definirane slovenske knjige. Učbeniki so sestavljeni po strogih predpisih, s katerimi so točno določeni avtorji in dela, predviden je čas, ki naj ga profesor uporabi za posamezno temo, in znanje, ki ga more in mora obvladati dijak na določeni stopnji. Zdi se, kot da bi bilo nesprejemljivo, da bi bile šolske antologije obširnejše in bi omogočale pro-

fesorju, da bi lahko izbiral med različnimi deli in avtorji in jih obdelal ali izpustil ali zamenjal po lastni izbiri. Knjigam, ki bi si jih mi želeli bogatejše, spričo kvalitativnih sestavljalcev, pa kritiki poleg tehničnih pripomb celo osporavajo prenatrpanost. Za zgled, po katerem naj bi se v Sloveniji ravnali, citirajo učbenike iz vzhodne Evrope (glej Jezik in slovstvo št. 1, 1983-84) in niti najmanj ne jemljejo v poštev izkušnje in vzorov, ki krojijo naš okus in tudi našo stisko.

Nenehno kolebanje med tema dvema vzorcema povzroča namreč predvsem v nas, ki poučujemo slovenščino, veliko zmedo in polno dvomov. Na eni strani imamo slovenski vzorec, ki ocenjuje svoje izbire kot vsebinsko, didaktično in metodično do skrajnosti dognane in neoporečne. Profesor mora obdelati te in te avtorje, ta in ta poglavja iz slovnice, ta in ta dela pa je opravil svojo dolžnost in dijaki so bili deležni optimalne literarne, estetske in jezikovne vzgoje. Italijanske šolske knjige pa nam s svojo pestrostjo vzbujajo toliko želja, in nakužejo toliko poti, po katerih bi želeli hodi tudi mi! Prevodi, za katere se pri nekaterih predmetih odločamo, ne morejo biti prava pot, samostojna dela niso deležna ne hvale ne graje. Težave s slovenščino ali celo neuspehi, ki jih čutimo na mnogih ravneh, pa naše dvome o pravilni poti še krepijo.«

Božični koncert v Ljubljani

Sredi Ljubljane, ki je ob robovih ulic in na dvoriščih bila še polna umazano belega snega, je pesem v nedeljo, 15. januarja, spet ustvarila božično razpoloženje. Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta je svoj letošnji tradicionalni koncert božičnih pesmi ponovila v cerkvi na Kodeljevem v Ljubljani. Ponovitev koncerta v Sloveniji pa spada k že ustaljenim navadam Zveze, ki tudi na ta način vzdržuje žive in plodne stike z matico.

O koncertu božičnih pesmi, ki ga je Zveza cerkvenih pevskih zborov priredila v stolnici sv. Justa v Trstu, smo že poročali v prejšnji številki. Tudi v Ljubljani so nastopili isti zbori, le da je tokrat prišlo do manjših sprememb. Uvodoma je goste pozdravil domači župnik France Škrabl, ki je opozoril na pomen podobnih srečanj, sledil pa je orgelski uvod — Preludio (škoda, da ga niso napovedali), ki ga je zaigral Andrej Pegan. Nato sta nastopila združena zbor, mladinski »Vesela pomlad« z Opčin in Tržaški mešani zbor, ki sta pod vodstvom Tomaža Simčiča in ob instrumentalni spremliji flavte, oboe, dveh violončelov in orgel zapela sedem koralov Jochana Sebastian Bacha ter koralno pisan odlomek iz Tomčevega Slovenskega božiča. Izbor teh božičnih skladb je bil vsekakor zanimiva odločitev, saj sta zbor na ta način opozorila na božično praznovanje drugih ljudstev in Cerkev in hkrati uvedla nov pristop k izbiri sporeda.

Po lepi, še vsej božično okrašeni cerkvi, s čudovitimi jasicami s slovensko pokrajino v kotu, so po Bachu in Tomcu, odmevale besede kaplana Milana Nemaca iz Trsta, ki je izrazil priložnostno misel. Božična pesem mu je bila za osnovo širšega razmišljanja o življenju in delovanju človeka, ki mu je vera v vodilo.

Sledil je nastop moškega pevskega zbora Fantje izpod Grmade. Pod vodstvom Iva

Kralja so »fantje« zapeli tri pesmi, iste kot v Trstu. Tudi devinska dekleta so ponovila spored, ki so ga pod vodstvom Hermana Antoniča izvedla v tržaški stolnici. Oba zbora sta povečini izvajala skladbe primorskih skladateljev.

Ljudje, ki so napolnili cerkev na Kodeljevem, so gotovo razumeli sporočilo primorskih skladateljev, ki so tako v preteklosti kot tudi danes ustvarjali in še ustvarjajo, zavedajoč se, da imajo pred seboj zboro, ki delujejo v posebnih večkrat skrajno neugodnih razmerah.

Spored, ki ga je tako v Trstu kot v Ljubljani napovedovala Anka Peterlin, sta zaključila devinska zbor v mešani sestavi, lep večer pa je zaključil organist Andrej Pegan s Fugo, nam neznanega skladatelja.

Ma.Ta.

—O—

IZ DELOVANJA ZSKP V GORICI

Deseta redna seja Zveza slovenske katoliške prosvete je bila 9. januarja 1984. Na tej seji je bilo govora najprej o predstavah novih literarnih del. Tako je bila pred časom predstavitev zadnje Beličičeve knjige in goriških mohorjev, v prihodnjih dneh pa bodo predstavili zadnje delo Marjana Breclja. Iz poročil članic izstopajo nekatera gostovanja in prireditve. V preteklem mesecu so se zvrstila številna miklavževanja in božičnice. Štandreška dramska skupina je postavila na oder novo delo, »Moč uniforme«. V sklopu glasbene sezone pa bo 25. januarja nastopila v Kulturnem domu v Gorici vokalna skupina Consortium musicum.

Med točkami dnevnega reda so bili še ponovno organiziranje pustovanja, novi sedež SMREK-a in premestitev antene Ljudskega radia v Gorici. Ob koncu je bilo še govora o pripravi na občni zbor ZSKP.

KOLENDAR PRIREDITEV V KULTURNEM DOMU V GORICI

- 19.1. ob 20.30 Gledališka predstava: SNG Maribor: Vudler: »Pomota«
Organizator: PDG Nova Gorica in Kulturni dom Gorica
- 20.1. ob 20.00 Otvoritev razstave: Zbirateljstvo med športniki
Organizator: Športno društvo »DOM«
- 20.1. ob 20.30 Predavanje: Evropsko odbojkarstvo prvenstvo
Organizator: ZSSDI
- 25.1. ob 20.30 Koncert »Consortium musicum« iz Ljubljane
Organizator: Glasbena matica
- 27.1. Program ob nagrajevanju najboljših športnikov za leto 1983
Organizator: ZSSDI
- 29.1. ob 16.00 Gledališka predstava: SSG Trst: Edward Albee: »Gospa iz Dubuqua«
Organizator: SSG Trst
- 30.1. ob 20.30 Gledališka predstava: SSG Trst: »Gospa iz Dubuqua«, ponovitev
- 31.1. ob 20.30 Gledališka predstava: SSG Trst: »Gospa iz Dubuqua«, ponovitev
- 4.2. ob 21.00 Družabni večer s plesom
Organizator: SPDG
- 10.2. ob 20.00 Občni zbor SPDG
- 12.2. ob 16.00 Otvoritev razstave: »Ivan Pregelj«
- 12.2. ob 16.30 Prešernova proslava 1984
Organizator: ZSKD

—O—

MEBLO IN JADRAN POVSEM ZADOVOLJILA

■ nadaljevanje s 4. strani

nikovemu presingu. Poleg lepe igre smo v soboto zabeležili tudi velik odziv gledalcev. Vse kaže torej, da je Jadran prebolel krizo, ki ga je zajela na začetku prvenstva in se nadaljevala, kar je imelo za posledico, da je padlo število navijačev. Z novo publiko in s prenovljeno igro čaka zdaj Zagorjevarce povratni del prvenstva, ki bo pokazal, če Jadran upravičeno lahko še meri na B ligo, ali se bo moral zadovoljiti s sredino lestvice C-1 prvenstva.

M.T.

Stanko Žerjal Moj božič v deželi prikazovani

Medjugorje, Izbično, Gala, Imotski. Prva dva kraja sta v pravi Hercegovini, druga dva le blizu njenih mej v zaledni Dalmaciji. Medjugorje je že tako znano po vsem krščanskem svetu, o Izbičnem beremo v nemško pisani knjigi Hrvata Mandića, sporedno z Medjugorjem, o Gali je na pragu zime prinesel nekoliko razburljivo vest eden naših tednikov, povzeto iz jugoslovanskega verskega časopisa; pojavi v župniji Imotski pa spadata že v zgodovino in jih le ljudska govorica obuja v spomin, pod vplivom Medjugorja, tuji pa jih površno zapletajo v sodobnost prvih treh. Nad pojavi v Izbičnem in Gali je še vprašaj in ponehavajo domnevna videnja ali prikazovanja in govorice o njih in nihče se ni zganil, da bi jih preiskoval, razen sodišča v Sinju za Galo. Vsiljuje se misel, ali ne gre za naivno in sugestivno odmevnost medjugorske stvarnosti, saj v polmetru sto kilometrov okrog Medjugorja ni katoliške družine — poleg mnogih pravoslavnih in muslimanskih — ki bi ne bila vsaj po enkrat v Medjugorju, in ni človeka, ki bi ne bil dovolj slišal o njem.

Ze na pragu hercegovske dežele sta me objeli sveta noč in njena poezija. Ni bilo videti varčevanja z elektriko. V versko mešanih naseljih —

Duvno, Pösušje, Grude, Ljubuški, so mi zablesteli izpred in iz notranjosti mnogih hiš skozi okna kate raznobarnih žarnic. Pravoslavna spremljevalca sta mi strokovno potrdila, da to pomeni katoliško praznovanje božiča. Ze ob desetih pa ob pol enajstih pa ob enajstih in pozneje smo srečavali gruče mladeničev bolj kot mladenk na poti k »ponočki«, kakor so nam ob naših malih postankih sami prostodušno povedali.

Toda po izstopu z »avtoputa« pri Okučanih in nadalje po monotoni cesti proti Banjaluki se je pritihotapila v mojo strojno kočijo sovražna večča — zaspanost. Niti cigareta niti kava iz termične steklenice je nista mogla ukrotiti, niti brbljavnost sopotnice (iz sorodstva v prvem kolenu stranske črte) mi ni več služila za budilko. Joy! Jaz pa hočem biti na cilju pred polnočjo. V zaupanju na potrpežljivost hišnega lastnika, ki mu že dolgujem povišano najemnino za par mesecev, se misleč na »stabilno rast« lire in dinarja, sem odločil, če ne za vsako, pa vsaj za visoko ceno doseči cilj po programu. V Banjaluki sem kar pri bencinski črpalki vprašal, poiskal, našel in najel osebo, ki je bila pripravljena za dober denar upravljati moje vozilo dvesto kilometrov naprej do Jablanice in se vrniti z vlakom, tako da bi se

jaz medtem odpočil. Prisedel je še njegov prijatelj. Toda ko sem jaz na zadnjem sedežu blaženo zaspal, sta onadva zgrešila pot in se zelo oddaljila od železnice. Krivdo smo si prijateljsko razdelili na vse štiri, povišal sem jima honorar in ohranil šoferja vse do Medjugorja. Nista pogrešala svetovečerne družinske skupnosti doma, ker »nista iz naše fare« in bosta kot pravoslavca praznovala božič po Julijanskem koledarju, to je takrat, ko bomo mi že pozdravili svete tri kralje pred jasicami. Sram me je bilo, da potujem v hercegovski Betlehem neprimerno bolje kot sveti Jožef in njegova zaročena žena in da sem si že na potu v Ljubuškem celo zagotovil prenočišče.

Deset minut pred polnočjo sem vstopil v medjugorsko zakristijo, kjer so bili trije domači in en francoski duhovnik (nič manj kot sloviti teolog in časnikiar Laurentin) že v liturgičnih paramentih. Jaz sem kot peti omogočil simetrijo pri oltarju za »ponočko«. Natlačena cerkev in še zunanji svetišča precejšnja množina vernikov, priplepljenih na pročelje v zbranem stiku z zvočniki. Pa jaslice! Na stopnicah ob vznožju oltarja, prostrana imitacija kraške pokrajine z votlinami in previsnimi pečinami za zavetje živini in pastircem in z oazami mlado vzbrstele pšenice — vse to v okvirju gostih belih lučk. Podobne in v enaki ubikaciji, namreč ob oltarnem vznožju, sem naslednje dni občudoval po mnogih hercegovskih cerkvah, ki sem jih obiskal.

Koledar dramskega sporeda radia Trst A za mesec januar

V soboto, 21. januarja ob 18. uri: slovenski ljudski Olimp. Mirko Mahnič »VSE SVETNIKE KLICATI NA POMOČ«. Iz bogate zakladnice slovenskih ljudskih pesmi in legend je avtor izbral vrsto pesniških motivov in jih uvezal v organsko dramsko enoto. To pot boste lahko poslušali dve resnejši pesniški igri o svetih Valentinu in Peregrinu ter o svetnici Kristini, za sklep pa še hudomušno igro o sv. Urhu, ki je šel v Rim na ... papeževo poroko. Režija Mirč Kragelj. Produkcija »Radijski oder«.

Od ponedeljka, 23. januarja do petka, 3. februarja (ponedeljek, sredo, petek ob 14.10): roman v nadaljevanjih (dramatiziran roman). Jaroslav Hašek »DOBRI VOJAK ŠVEJK V I. SVETOVNI VOJNI«. Znamenit roman češkega pisatelja, ki je razkril vso nesmiselnost, surovost in norost militarizma. S svojim junakom Švejkom je dal literaturi nov lik človeka iz ljudstva, v katerem se pod navidezno masko bedaka in nerodneža skriva neizčrpen vir ljud-

ske modrosti. Prevod Jože Zupančič. Dramatizacija in režija Adrijan Rustja. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu - 1977«.

V torek, 24. januarja ob 18. uri: odpustni grehi. Honoré de Balzac »O SIROMAKU, KI MU JE BILO STARI POPOTIH IME«. Nov, četrty »odpustni greh« in hkrati nov sklop tega ljubezensko-erotičnega omnibusa, ki ga dramaturško oblikuje Jože Rode, pri njegovi realizaciji pa sodelujejo razni slovenski režiserji. Izvedba treh novih »grehov« je bila to pot zaupana režiserju Jožetu Babiču. Prevod Anton Debeljak. Produkcija »Radio Trst A«.

V soboto, 28. januarja ob 18. uri: »PORTRETI NAŠIH IGRALCEV - ŠTEFKA DROLČ«. Beseda in misel v interpretaciji in pripovedi ene od najpriljubljenejših slovenskih igralk, dolgoletne članice Slovenskega stalnega gledališča v Trstu in letošnje dobitnice zlatega Borštnikovega prstana. Radijska realizacija Nataša Sosič. Produkcija »Radio Trst A«.

V torek, 31. januarja ob 18. uri: odprti dramski val. Danilo Lokar »PLATNENA SRAJCA«. V sklopu sodelovanja in izmenjav z osrednjo slovensko radiotelevizijsko hišo bomo predvajali to radiofonsko izjemno učinkovito delo, ki je bilo na letošnjem festivalu jugoslovanskih radijskih hiš na Ohridu deležno laskavih priznanj in ocen. Za nas je delo še posebej zanimivo, saj ga je kot gledališko besedilo napisal primorski pisatelj Danilo Lokar in tako kot domala v vseh svojih delih tudi v tem poskušal z njemu lastno tankočutnostjo secirati vzroke za stanja v človeku in med ljudmi. Režija Rosanda Sajko. Produkcija »RTV Ljubljana«.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

NOVO RAZOČARANJE ZA KOROŠKE SLOVENCE

■ nadaljevanje s 1. strani

Franc Wiegeler dokončno imenovan za šolskega nadzornika. Vest je seveda razburila slovensko javnost na Koroškem. Za Narodni svet sta predsednik dr. Matevž Grilc in osrednji tajnik Franc Wedenig izrazila v posebnem telegramu ministru Zilku svoje ogorčenje nad njegovo odločitvijo. »V tej odločitvi vidimo, je med drugim rečeno v telegramu, hudo preziranje legitimnih interesov slovenske narodne skupnosti na Koroškem in ne razumemo tega, da naši Vam znani ugovori — tako pravnega kot stvarnega značaja — niso bili upoštevani.«

ZALIV, štev. 1-4, 1983

■ nadaljevanje s 6. strani

v svoji lanski marčni številki. V rubriki dokumenti sta objavljeni dve pismi, ki jih je dr. Lojze Ude napisal leta 1955 voditelju levo usmerjenih koroških organizacij dr. Franciju Zwitteru z namenom, da bi ga prepričal o političnem nesmislu vključevanja koroških Slovencev v avstrijske vsedržavne stranke. Zadnji zvezek Zaliva sklepajo Fleši o novih knjigah, polemična Svobodna tribuna in prav tako zbadljivi Prebliski.

VIŠEK INFLACIJE V IZRAELU

Inflacija je lani v Izraelu preseгла najbolj črnogleda predvidevanja, saj je dosegla skoro 191 odstotkov. Tolikšne inflacijske mere še niso zabeležili v zgodovini Izraela. Novico je sporočil v Jeruzalemu osrednji statistični urad. Življenjski stroški so se močno povečali zlasti v drugem šestmesečju lanskega leta. Decembra so se cene potrošnega blaga povišale za celih 11 odstotkov. Rast življenjskih stroškov seveda močno vpliva na okrnitev kupne moči plač in na družbeno napetost v državi. Zelo prizadeti so zlasti državni uslužbenci. V nedeljo so stopili v stavko železničarski in poštni uslužbenci. Tudi uslužbenci ministrstev so v nedeljo za dve uri prekržali roke.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

GOSTOVANJE GLEDALIŠČA »KOMEDIJA«
IZ ZAGREBA

Marin Držić
S K O P U H

V petek, 20. januarja, ob 20.30

Ivan Pregelj

VSEM GALJOTOM VILE V VAMP

Ob Pregljevi stoletnici novelo Matkova Tina in drobce iz romana Tolminci za oder pripravil Tone Partljič.

V soboto, 21. januarja, ob 20.30 premiera
V nedeljo, 22. januarja, ob 16.30 ponovitev
(Izven abonmaja).

Ker je padel zadnji božič na nedeljo in zato ni nikogar ovirala služba delovnega dne, sem pričakoval — in tudi vnaprej napovedoval — pa ne le jaz — velik naval v Medjugorju, kakor ob pomembnih poletnih priložnostih. Nisem uganil. Ni ti enega avtopulmana z romarji niti dva napovedana iz Slovenije nista prišla; na petdesetorici limuzin sem mogel brati le evidenčne tablice bližnjih hercegovskih okrajev, številni avtomobili z nemško in nekaj s švicarsko registracijo pa so bili last domačinov, ki delajo v tujini in so bili zdaj doma.

Že na avtocesti od Zagreba proti vzhodu me je zajela vrsta takih potnikov — Jugoslovancev, Grkov, Turkov — na potu v domovino, ker nemška industrija nudi božične počitnice za vse vere hkrati. Vsak avtomobil natlačen s prtljago ter industrijskimi artikli znotraj in na strehi. Ubogo ljudstvo, ki si mora v tujini služiti kruha. Marsikak delavec ima s seboj na tujem vso ali pol družine. Iz zaslužka na tujem tudi v Medjugorju rastejo nove hiše. Ne dospe vsakdo pravočasno domov za božič. Na avtocesti sem videl več kot enega, ki je moral klicati cestno pomoč, da mu je pokvarjeno vozilo odvedla v delavnico.

Tudi globoko krščanska družina iz Humaca pri Medjugorju se je vračala iz Nemčije za božič proti domu. Mati in ena hčerka sta dosegli samo neko bolnišnico v Avstriji, oče in drugi dve hčerki so dospeli po prazniku domov v mrtvaških rak-

vah. Vest o cestni nesreči je omračila vsej humaki župniji božično luč. Kdo bi se ne spomnil Zupančičevih verzov? »Čul sem vdovice jok... Ham-murg, Hamburg! Tam ji v smrt omahnili je mož...« Izselsentstvo... Kdaj bo vsakdo imel kruha dovolj doma?

Prav vračanje delavcev iz tujine za božič domov me je spomnilo, da si vsak kristjan želi ta dan praznovati v krogu družine in da je tudi odgovor, zakaj nima Medjugorje več daljnih romarjev ob jaslicah. Poleg domačih faranov so polnili cerkev za vse tri svete maše le ljudje iz bližnje sosesčine, od daleč pa je bilo le trop Slovencev in peščica severnih Hrvatov. Oboji so prišli z vlakom ali linijskimi avtobusi. Pač pa je bil navzoč izredni romar — sloviti Francoz René Laurentin, znan kot pisatelj teoloških in nabožnih knjig, ki je veljal na zadnjem cerkvenem zboru za najboljšega poročevalca in dopisnika iz Vatikana v službi raznih evropskih časopisov.

Prijazno mi je na vprašanje potrdil, da je tudi francoski časopisje posvetilo pozornost medjugorskim prikazovanjem Matere Božje, poudaril pa je predvsem da sta v pripravi kar dve knjigi v francoskem jeziku o Medjugorju in ena teh dveh bo njegova.

V božični osmini so prispeli v Medjugorje en majhen in dva velika avtopulmana iz notranjosti Italije, pa velik karavan z duhovnikom v družbi dveh mladih zakonskih parov z malimi otročki

in z enim še pod maternim srcem — iz Belgije, za vsemi temi še velik avstrijski avtopulman.

Tujcem je všeč, da je vzpon na pobočje Crnice zdaj toleriran, da ni več prepovedano povzpeti se na kraj prvih prikazanj. Jaz nisem ponovil tiste napore poti, ki jo že poznam. Bojim se pa, da ne bodo romarji po tej koncesiji oskubili tisto področje do golih skal — za spomin.

Ta nova toleranca torej pomeni, da se taja led in da nevrni klonejo pred nadnaravnimi pojavi. Medjugorska Gôspa kliče k osebnemu spreobrnjenju in k molitvi za spreobrnjenje. Dobro delo so napravili tisti tisoči Italijanov, ki so na pobudo tednika »Il Sabato« odposlali osebna pisma zveznemu predsedstvu Jugoslavije z apelom, naj izpustijo medjugorskega župnika iz zapor. V Beograd je tako prispelo dan za dnem pred 1 letom veliko priporočenih pisem in pisci so vsi redno prejeli nazaj v Italijo potrdilo o prejemu pisma. In župnik je bil predčasno izpuščen. Jaz sem zvedel za to pobudo šele post factum, to je sredi avgusta preteklega leta in dotlej sploh nisem poznal imenovanega tednika. Bog ve, ali se je kak tržaški ali goriški Slovenec pridružil takratni pobudi. Zlasti bi rad o tem vprašal tiste slovenske farizeje, ki so še alergični na Medjugorje, koliko so storili ali vsaj molili za oprostitev medjugorskega jetnika.

(Dalje)